

Modrá u Velehradu, okr. Uherské Hradiště, Zlínský kraj

Raně středověký kostel a pohřebiště

(8./9.–9. století)

Na katastru obce Modrá u Velehradu se nacházejí pozůstatky vůbec prvního objeveného kostela z velkomoravského období. Nález Jana Nevěřila z roku 1911 však uznala odborná obec až v 50. letech po revizním výzkumu Viléma Hrubého. Staviteli kostela, zasvěceného pravděpodobně sv. Janu (Křtiteli), byli kněží západního původu. Ranou dataci stavby na přelom 8./9. století či počátek 9. století dokládá výbava několika okolních hrobů i samotná architektura. Stavba má jednoduší půdorys s protáhlým pravoúhlým kněžištěm. V okolí kostela bylo nalezeno více než 30 hrobů, z nichž některé obsahovaly předměty karolinského a pozdně avarského původu. Asi 50 m jihovýchodně od kostela (mimo výřez plánu lokality) byla také objevena skupinka hrobů, v níž dominoval pohřeb výše postaveného jedince s vloženými keramickými nádobami, které lze považovat za přežívající projev pohanství. Nádobky mohly obsahovat (nebo pouze reprezentovat) skutečnou stravu, nebo šlo o nádoby, z něhož měl nebožtík konzumovat potraviny v posmrtném životě, což se neslučovalo s křesťanskou věroukou. Na příkladu Modré lze do jisté míry dokumentovat počáteční období christianizace, kdy vedle sebe působily jak ideje nového náboženství, křesťanství, tak i zvyky dožívajícího pohanství. To bylo na Moravě přítomno bezmála tři sta let od příchodu Slovanů v 6. století až po závěr 8. století.

Těsně vedle základů původního kostela byla vystavěna jeho hypotetická rekonstrukce. Opodál, na místě někdejšího raně středověkého osídlení, byl později zbudován archeologický skanzen „Velkomoravské opevněné sídliště“
https://www.archeologickyatlas.cz/cs/lokace/modra_velehrad_uh_kostel_pohrebiste

středního Pomoraví“.

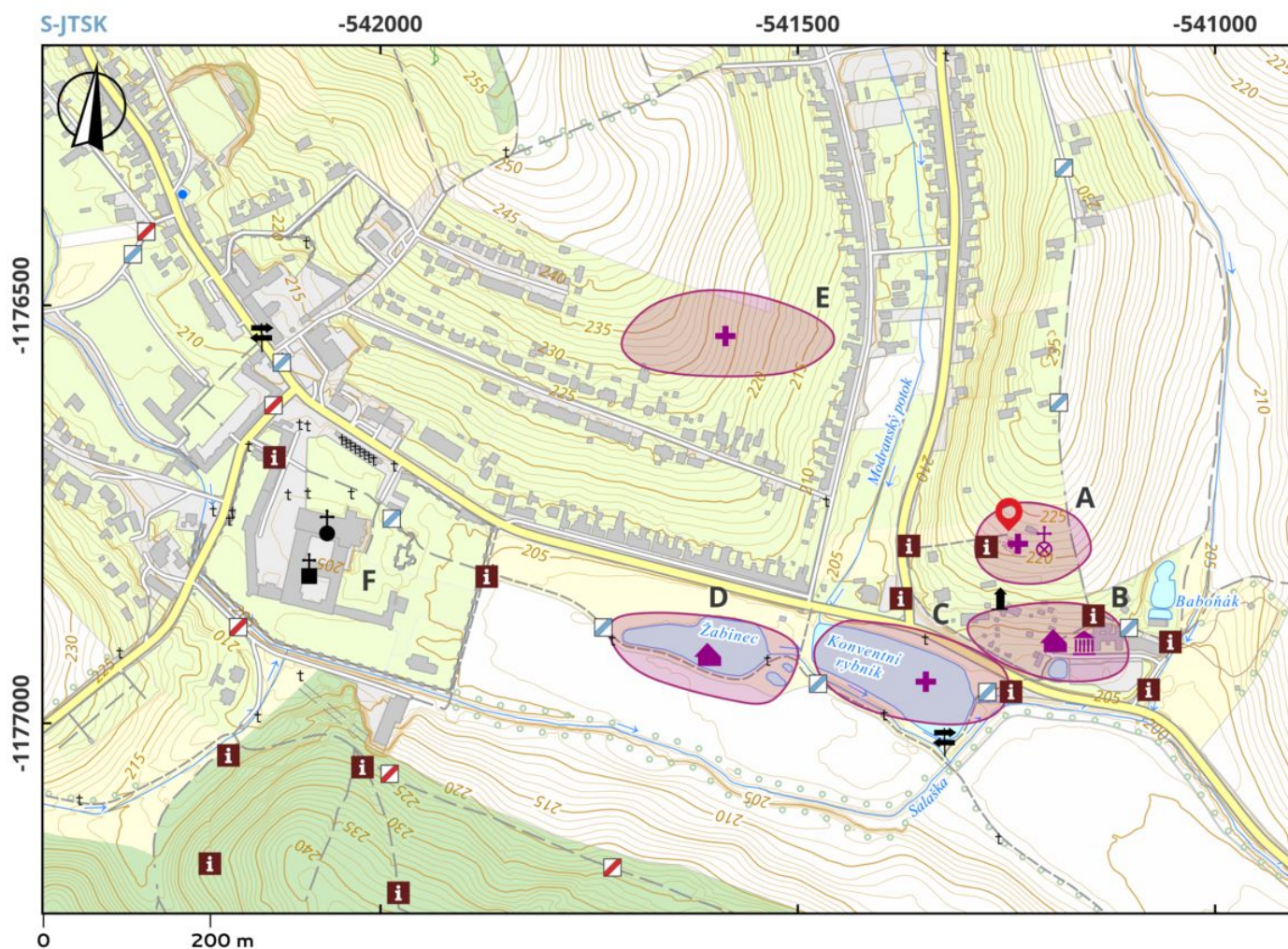
Bez zajímavosti není ani blízkost kamene s názvem Králův stůl, vzdáleného 3,5 km severně od obce Modrá, u silnice směrem na Zdounky (viz navigační bod). Ke kameni se váží různé místní pověsti, jisté ale je, že kámen byl zmiňován již v listině Přemysla Otakara I. z roku 1228, kdy označoval hranici velehradských klášterních majetků. V letech 1996–1997 proběhl u kamene nejprve geomagnetický, posléze i plošný terénní výzkum. Ten potvrdil, že kámen stál původně zřejmě centrálně v kruhu menších kamenů a celá struktura je starší než doba laténská. Z výzkumu pochází jediný keramický střep, datovaný do mladší doby bronzové.

Literatura: Cibulka 1958; Galuška 2005a; Galuška 2005b; Galuška 2012; Galuška et al. 2023; Galuška – Šmerda 2010; Galuška – Vaškových 2006; Hrubý et al. 1955; Pavelčík 1996; Pavelčík 1997.

Web: <https://www.slovackemuzeum.cz/modra-na-dile>

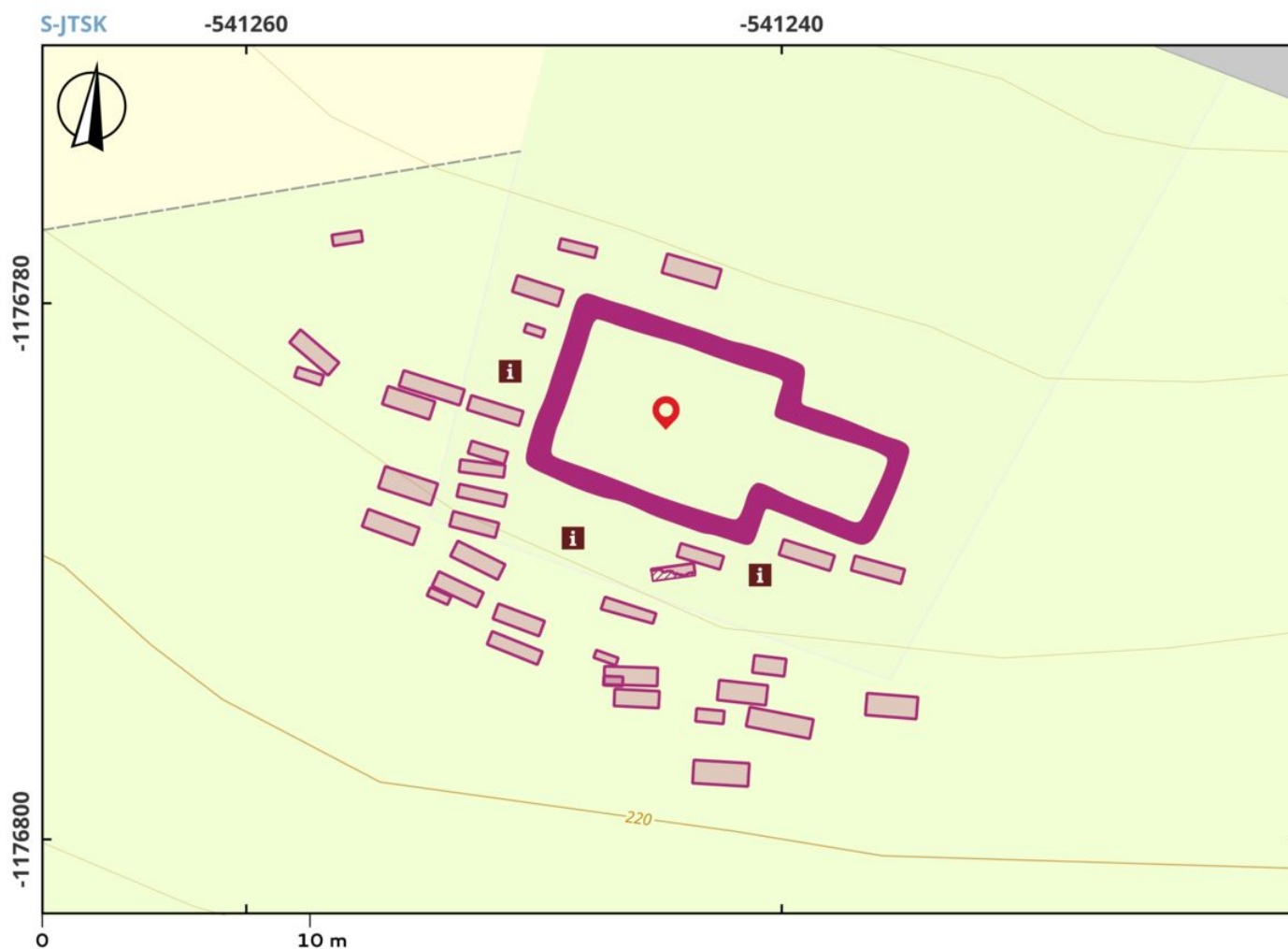
Navigační body: N 49°6'14.52", E 17°24'24.01" (základy kostela); N 49°8'30.56", E 17°23'25.20" (Králův stůl).

Vysvětlivky k mapám: A – velkomoravský kostel s pohřebištěm; B – sídliště z doby velkomoravské (9. století) a mladohradištní (zejm. 10.–11. stol.); C – pohřebiště z doby velkomoravské; D – sídliště z doby velkomoravské a mladohradištní; E – pohřebiště z doby mladohradištní; F – bazilika a poutní místo Velehrad.

Přístupová mapa.

D. Spáčil, 2025.

Plán lokality. Základy nejstaršího kostela s přilehlým pohřebištěm.

D. Spáčil, 2025.

Hypotetická rekonstrukce kostela v blízkosti původních základů.

Foto Z. Filipová, 2025.

Rekonstrukce raně středověkého osídlení v archeologickém skanzenu.

Foto Z. Filipová, 2025.

Páter Jan Nevěřil v roce 1911 na místě objevu velkomoravského kostela v Modré.

Archiv Slováckého muzea, neg. č. 3195.

Hrob jezdce č. 22/54 s výbavou obsahující nůž, součásti opasku včetně dvou nákončí – avarského a karolinského typu – a ostruhy s kováničky, které sloužily k jejich upínání pomocí řemínků k obuvi. Na několika železných předmětech byly dochovány fragmenty tkanin.

Archiv Archeologického ústavu AV ČR, Brno.

Modrá u Velehradu nákončí

Bronzové pozlacené nákončí karolinského stylu z hrobu č. 22/54 v Modré.

Foto J. Foltýn, archiv Archeologického ústavu AV ČR, Brno.